

«На грані двох тисячоліть Чорніє Хрест у білім полі...»

«Любіть Україну, як вірні сини,
Віддати життя їй готові,
Як юні сини, що життя віддали
Під Крутами всі, як герої».

Ведучий

На початку січня 1918р. конфлікт між соціальною і національною революціями РНК РСФРР і Центральною радою УНР, який до того, незважаючи на офіційно оголошений стан війни, протікав мляво, виливався більше у спроби виходу з кризи дипломатичними засобами, врешті переріс у воєнну фазу. З Харкова і Катеринослава у напрямку Києва рушили червоногвардійські загони. Саме на початку січня 1918р. на зборах студентів молодших курсів Київського університету Св. Володимира і новозаснованого Українського народного університету, скликаних за ініціативою студентів-галичан, було ухвалено приступити до створення студентського куреня Січових стрільців для участі в боротьбі проти радянських військ. Окрім студентів до складу куреня було залучено учнів двох старших класів 2-ї Української ім. Кирило-Мефодіївської братства гімназії.

Сформована поспіхом перша сотня куреня -116 погано обмундированих, необстріляних і практично ненавчених юнаків, 27 січня направилися назустріч наступаючим червоним частинам, зайняла позиції біля залізничної станції Крути поряд із двома сотнями юнаків Військової школи.

Військове становище УНР на той час стало катастрофічним. На Київ рухалися з фронтів частини революційних солдатів. Загальна кількість більшовицьких військ за різними оцінками коливалась від 6 до 10 тис. багнетів.

За таких обставин сотня студентського куреня і дві сотні юнкерів виявилися єдиним підрозділом, який 29 січня 1918 р. прийняв бій з авангардними частинами червоних загонів. Сили були явно нерівними. Не витримавши натиску і зазнавши втрат, студенти відійшли з позицій відкритого поля до станції і ешелонам від'їхали у напрямку Києва. Організованому здійсненню останньої операції допомогло те, що юнаки завчасно розібрали залізничні колії і відірвалися від переслідувачів.

Білим снігом мело,
Чорним громом гуло.
Моя Україно,
Мій Києве-княже,
Ця юнь безборонна
За тебе поляже.

Існує значний різнобій у визначенні дійсної масштабності бою, його тривалості, кровопролитності, кількості загиблих. Студенти і юнкери не лише довгий час стримували навалу кількісно переважаючих у багато разів вояків-професіоналів, а й кидалися у контратаки.

Не ставлячи під сумнів самопожертви юних захисників національної державності, не можна, водночас, не зауважити, що то взагалі був єдиний бій за УНР, Центральну раду.

За дев'ять місяців Української революції не знайшлося інших сил для її оборони, крім тих, що зібралися під Крутами, то її доля була вирішена. Патріотична молодь загинула за українську ідею, за УНР.

1-й ведучий.

.Загриміли в полі, мов громи, гармати-
Стрільця молодого виряджала мати,
Витирала сльози і благала Бога,
Щоб вернув їй сина додому живого.

2-й ведучий.

« Крути – залізнична станція на Чернігівщині на лінії Москва – Бахмач – Київ, відома з оборонних боїв у січні 1918р. перед наступом більшовиків на Київ. Тут 29 січня відбувся бій сотні Юнацької школи імені гетьмана Б. Хмельницького, сотні студентського куреня Січових стрільців та чоти гайдамаків. У цьому бою загинуло близько половини бійців... Опір під Крутами стримав на кілька днів здобуття Києва більшовиками, що мало важливий вплив на закінчення Берестейського договору.

1-й ведучий

Тож настав час історичної правди. Хоч через дев'яносто років дізнаємося про ретельно приховану від народу трагічну сторінку молоді Української держави – трагедію Крут. Учень.

Під скривавленим полем,
Під горбочком край Крут
Разом зподихом кволим
Ледь ворухиться ґрунт.
То закопано – юність,
То добито – стрільця,
Більшовицька безумність
І початок кінця!

1-й ведучий

Січень 1918 року. На Київ просувалися більшовицькі орди. Київські студенти і гімназисти, прагнучи захистити молоду Україну, що лише ставала на ноги, організували курінь Січових стрільців. Це була молодь, яка не мала в душі сумнівів і вагань.

27 січня курінь Січових стрільців одержав наказ вирушити в похід і вночі 28-го виїхав у напрямі Бахмача. Молодіжний загін пройшов лише семиденну підготовку.

Хай ще зловісніше тьмариться рань,
Голови юні тим вище...
Як на параді, йдете ви на брань,
В просторі гроз, як на грище.

2-й ведучий

29 січня, вранці, війська червоних щільними колами розпочали наступ. Ворогів було більше ніж удесятеро. Молоді добровольці зустріли їх вогнем. Молоді герої в останньому розпачливому порусі кидалися в атаку на переважаючого ворога, але були нещадно знищені.

1-й ведучий

Один з очевидців писав пізніше про цей бій так: «Пять годин безперестанку студентський курінь стримував червоні лави, сам будучи під градом куль і гранат... Московські багнети безжально кололи груди юнаків, їхні голови розбивали прикладами рушниць, добивали поранених. Бій скінчився. Полонених ворог майже не брав».

Учень

Червоне козацтво - від крові червоне,
На конях з шаблями летіло туди,
Де діти у шанцях лічили патрони,
Як велетні, ставши супроти орди.
Здурілі від «ізмів», спянілі від крові,
Дітей українських січуть до пахвин
Страшні яничари, що вбити готові
І батька, і матір - такий у них чин.

2-й ведучий

Розвідка донесла: утемряві студенти втратили орієнтири і пішли на вогні – станцію Крути. Ці 32 студенти потрапили в полон, їх по-звірячому мордували, а на світанні 28 юнаків повели на розстріл. Більшовицькі кати заборонили селянам ховати тіла хлопців за християнським обрядом. Кількох поранених більшовики відправили до Харкова на подальші допити, і вони якимось дивом урятувалися.

1-й ведучий

Уже після очищення Києва від більшовицьких банд почалися розшуки останків полеглих під Крутами. Кілька десятків понівечених трупів було знайдено й перевезено до Києва. Юначі тіла було понівечено й спотворено так, що рідні матері не могли впізнати своїх дітей. Одна мати знайшла свого сина лише по монограмі на вишиванці. Загиблих героїв було поховано 19 березня 1918р. у братській могилі на Аскольдовому цвинтарі ,що над Дніпром.

Учень

Минає рік за роком,
Нестанно дні пливуть,
І у віки залізним кроком
Герої Крут ідуть.
І креслять їх осяйні тіні
В безсмертя славному путь,
В віках віків бійці нетлінні,
Герої Крут не вмруть!

Викладач

90 років тому 300 « мучнів українських » пішло в безсмертя. Юнаки герої показали приклад мужності , відданості і незборимості духу. Герої не вмирають, вони живуть у пам'яті і справах наступних поколінь.

Учень

Любіть Україну, всім серцем любіть,
Священную Русь-Україну,
Як предки великі її бороніть,
Кохайте її до загину.
Любіть Україну , як вірні сини,
Віддати життя їй готові,
Як юні сини , що життя віддали
Під Крутами всі, як герої.

Матеріал використано з Інтернет джерела Режим доступу:

http://www.yrok.net.ua/load/vikhovna_robota/vshanovuemo_pam_39_jat_gerojiv_krut_na_grani_dvokh_tisjacholit_chornie_khrest_u_bilim_poli/231-1-0-4193